

ACC. N:R M. 12775: 1-6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *A. O. Sundberg, Mårserum*
Härad: *Bräkne* Berättare: " " " "
Socken: *Åryd* Berättarens yrke: *f. d. stenhuggeriförman*
Uppteckningsår: *1953* Född år *1875* i *Vieryd, Ronneby lfg.*

16 arknader och marknadspesov. s. 1-6. N. No. 45.

ACC. N:R M. 12775: /

MARKNADER OCH MARKNADSRESOR

Bygdens marknader

De marknader som besöktes var i regel Ronneby och Karlshamn, någon gång Tingsryd och Värnamo, då endast av dem, som hade samlat pälsverk samt någon bonde, som skulle köpa oxar eller skulle byta hästar. Marknadsplatsen låg i allmenhet i stadens utkant, var be-
försäljningen
träffar kreatursbesittningen, i övrigt var den uppställd på stadens torg. Marknaden var alltid på hösten och varade då blott en dag, marknaden var aldrig på någon heljdag.

Förberedelser till marknadsresan

Några större förberedelser i hemmet förekom inte, därför marknaden varade bara en dag. Hur många som skulle följa med av husets folk berodde aldeles på, hur många som var vuxna, minderåriga fick alltid stanna hemma, då gårdens egna vuxna barn jämte pigor och drängar drog åstad till marknad endast för att ha roligt. Då husbonden körde på marknad var endast för att köpa någon sak som han särskilt behövde. Några särskilda kläder var inte tal om, då kläderna på den tiden var ganska premativa. Drängarna hade en mörk

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

11. 16
45
/

ACC. N:R M. 12775:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tröja, och ett par vita molskinsbyxor, ett par halvlånga stövlar och hatt. Pigorna en rutig bomullskjol och blus, en rutig huvudnäsduk och ett par låga skor, några hade bara ett par grömmålade träträskor med vita bleckjora på. Bonnpojkarna var lite finare de var klädda i hemnavävda verkenskläder grå eller bruna, pjäxor med resår i sidorna hatten var alltid lite bättre än drängens, ett så kallat plommonstop. Några bestyr med matsäck hade de inte, ett par smörgåsar med ost på insvepta i ett papper som de sedan förvarade i fickan, mer behövdes inte enär de bara var på dagen. Tjänstefolket fick alltid ledigt marknadsdagen.

2

Marknadsfärden

Bönderna körde i regel var för sig från hemmet, det kunde hända att flera stycken kunde träffas på vägen och sedan ha sällskap till marknadsplatsen. Någon särskild färdledare fanns inte, alltid var det någon som var äldst och mera färdvan någonvidare supning förekom inte på ditresan, men därimot på hemvägen var både supning och skämt och allt slags spktakel som är vanligt vid sådana tillfällen. Alla slag av folk var då på väg eller redan uppställda på marknadsplatsen.

2

ACC. N:R M. 12775:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

...såsom yrkesförsäljare då helst med trädgårdsprodukter. Knallar med
sticketäcke^{trädjor}, hästtäcke och grova ullsockar och halmskor. Tattare
...med sina vanliga skojareaffärer med sina urusla hästar. Tiggare
...fanns gottom. Mellan Ronneby och Vieryd fanns ungefär halvvägs
...en större flat sten som var plats^{för} en större säck en korg och en tre-
...fyra personer att sätta sig på, stenen var cirka 75 cm hög och
...kallades "Bergamåla vilosten" denna vilosten var strängt upptagen
...alla som hade sin väg detta håll vilade på denna sten. På två stäl-
...len på väg till Ronneby var illa beryktade där folk ojärna färda-
...des ensamma då det var mörkt. På ett av ställena fick en bonde inte
...fram hästen på inga villkor utan måste stiga av vagnen och ta hästen
...i betslet och leda honom ett stycke, bonden skulle hämta barnmoska
...så det var ett bråskande fall. I regel passade de på att vara flera
...i sällskap varesig de körde eller gick. De hände ofta att folk
...fick låna hus eller övernatta i en gård eller i stuga på vägen.
...Vid de större vägarna fanns sådana ställen där de kunde få plats
...för hästen också, några krogar eller bestämde härbärgen fanns inte
...utan geskivaregårdaena som fanns i större samhälle. De åkdonen

3

ACC. N:R M. 12775:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4

.....
som begagnades var vagnar utan fjädrar, varorna fick plaseras så gott
de kunde på dessa att varorva förvarades i snön är otroligt däremot
kunde de som inte hade skjuts skjälma få några saker hem med någon
bonde. Skulle man gå till fots så kunde en dagsresa beräknas till
ett par - tre mil och med häst en fyra - fem mil. Några överfall
annat än vanliga slagsmål mellan marknadsbesökarna själva då de var
mer eller mindre berusade. Att de besökte mer än en marknad gjorde
ingen när de var ute.

Yrkesmässig marknadsresa

4

Var det något som husbonden skulle köpa eller sälja reste han helst
själv eller anförtrodde han ärendet åt någon av sina vuxna barn,
att lämna helt sitt förtroende till främmande gjode de aldrig. Att
knallar och gårdfarihandlare och dalmasar icke var några förmedlare
mellan hemmen och marknaden, Dessa skötte sina egna affärer. Att
gårdfarihandlarna hade sina bestämda ställe de alltid talade till på
De kom i regel 2 gånger om året höst och vår. Deras förlagsman
var hemslöjdare som tillverkade äskor, resel, såll, och siktar, väv-
skeder korgar med mera. Dessa knallar var alltid klädda i långa

ACC. N:R M. 12775:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

rockar samt utstyrda med ett präktigt helskäg, de handlade alltid kontant, deras språk var för den ovane ganska svårt att förstå.

Marknadsplatsen

Marknadsplatsen var förlagd i staden på torget där allt som uppräknas kan försålles utom kreatur dessa var plaserade i stadens utkant där tat. are mest höll till med sina hästar, även oxar och kor såldes och köptes av hederliga människor. Platsen ägdes av staden, de som hade salustånd var alltid stadens egna handlare andra fick plasera sig hur de kunde, någon särskild att hålla saluboden i ordning var ingen utan handlaren själv. Att marknadsfolket övernattade i staden gjorde ingen utom de som var så fulla att polisen tog hand om dem, de fick stanna i staden.

Affärerna

I ergel var det hästar var det hästar som bytte ägare dessutom fanns allt som tänkas kan. Någon tull tror jag inte behövde betalas då allt var inhemska varor. Att byta hästar och klockor hörde till ordningen för dagen, någon kredit förekom inte, men väl mellangift med några kronor eller ett halvstop brännvin, de köpta varorna

5

5

ACC. N:R M. 12775:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fick de förvara hur de kunde i en korg eller i ett knyte, några
papperspåsar fanns inte, att något skulle köpas till den som var
hemma var alldeles nödvändigt som minne från marknaden.

6.

Hemfärden

Att ungdomarna samlades flera stycken på hemfärden var en sak
ssom var given. Köptes en häst eller ko fick dräng -en eller pigan
eller tillockmed sonen eller dottern leda hem dem andra blandade
varor tog bonden med sig hem på vagnen.

6